

Intreprinderea Socială – teorie și practică

Mihaela Lambru

Universitatea din București

-
- Partea I: aspecte conceptuale
  - Partea a II-a: întreprinderile sociale și dezvoltarea socio-economică
  - Partea a III-a: dinamica dezvoltării întreprinderilor sociale și evoluția legislativă
-

I. Aspecte conceptuale

- Există o multitudine de definiții care alătură termenul “social” unor concepte ce aparțin economiei:
    - *Economie Socială*
    - *Antreprenoriat Social*
    - *Responsabilitate Socială Corporatistă*
    - *Inovație Socială*
    - *Afacere Socială*
    - *Întreprindere Socială*
-

Economia Socială

- ❑ De origine franceză, termenul este folosit uneori ca sinonim pentru “al treilea sector”
  - ❑ Se referă la organizațiile al căror scop este să aducă beneficii membrilor sau comunității
  - ❑ Conceptul a fost dezvoltat pentru a reuni cooperative, societăți de ajutor mutual, asociații, fundații
  - ❑ Conceptul cuprinde și organizații care au un rol non-economic, cum ar fi cele din domeniul de advocacy sau al participării publice
  - ❑ *Conceptul de Economia Socială are un caracter general, cu variații specifice, în funcție de țară*
-

Antreprenoriatul Social

- ❑ Acoperă o varietate largă de activități care împărtășesc anumite caracteristici
  - ❑ Accent puternic pe “indivizi extraordinari, ieșiți din comun”
  - ❑ Reunește: inițiativele sociale ale companiilor comerciale, practicile care conduc la beneficii sociale, tendințele antreprenoriale ale organizațiilor neguvernamentale sau ale agențiilor din sectorul public (Johnson, 2000; Roper and Cheney, 2005)
  - ❑ *Antreprenoriatul social are un caracter foarte general, care transcende toate sectoarele*
-

Responsabilitatea Socială Corporatistă

- ❑ Concept prin care companiile integrează voluntar noțiuni sociale și de mediu în activitățile și în interacțiunile cu stakeholderii lor (Comisia Europeană)
  - ❑ Concept care poate fi aplicat tuturor formelor de întreprinderi, dar care se adresează de obicei întreprinderilor din sectorul economiei de piață
-

Inovația socială

- ❑ Construcție recentă
  - ❑ Scopul – înțelegerea *schimbării sociale sustenabile*
  - ❑ Desființează barierele între sectoare și se raportează unui nou set de soluții inovatoare
  - ❑ Poate fi: un produs; un proces de producție, o idee; o mișcare socială sau o combinație a mai multor elemente (Phills, Deiglmeier, Miller, 2008)
  - ❑ *Poate fi considerat un concept vag*
-

Afacerea socială

- Cuprinde
    - ✓ Companii care se concentrează pe obținerea unui beneficiu social, mai mult decât pe obținerea de profit; și
    - ✓ Companii axate pe maximizarea profitului, care sunt deținute de cei săraci sau dezavantajați (Yunus, 2008)
  - A doua tipologie este cel mai des asociată conceptului
  - Distribuția non-profit: după ce și-au recuperat investițiile, investitorii nu pot obține profit de pe urma activității afacerii sociale
  - *Există o preocupare susținută a afacerilor sociale pentru sărăcie, limitările acesteia și natura voluntară a constrângerii privind distribuția profitului*
-

Întreprinderea socială

- Se intersectează parțial cu alte concepte (economie socială/al treilea sector, afacere socială, antreprenariat social)
  - Domeniu restrâns la componenta antreprenorială
  - Cu toate acestea, are un impact mai consistent în societate
  - De ce?**
-

Întreprinderea socială

- ❑ Principalul produs al întreprinderilor sociale = activități care sunt în interesul întregii comunități
  - ❑ Face referire la un mod diferit de a face afaceri și de a furniza servicii de interes general
  - ❑ Este o formă specifică de instituție, care acționează complementar și independent față de întreprinderile și organizațiile publice sau din sfera economiei de piață
  - ❑ Cuprinde:
    - ✓ Componenta antreprenorială a sectorului non-profit
    - ✓ Componenta inovativă a mișcării cooperatiste
-

Clarificări conceptuale

- Diversitatea de abordări, concepte și culturi generează confuzie și necesită o clarificare

  - Tentativă de clasificare, prin definirea dinamică a diferitelor concepte

  - Clasificare construită pe două axe:
    - Dimensiunea instituțională = încorporarea obiectivului social de către organizație
    - Dimensiunea antreprenorială = derularea activităților economice într-o manieră stabilă și continuă
-

Poziționarea diferitelor concepte

Scop social instituționalizat	Da	Nu
Natură antreprenorială		
Da	1. Organizații private non-profit care furnizează servicii de interes general – Afacere Socială, Întreprindere Socială, Antreprenariat Social, Economie Socială, Inovație Socială	2. Întreprinderi care sunt preocupate de consecințele sociale ale acțiunilor lor – Antreprenariat social, Afacere socială, CSR, Inovație Socială
Nu	3. Organizații non-profit care derulează activități de advocacy și/sau de redistribuire – Economie Socială, Inovație Socială	4. Inițiative spontane / neinstituționalizate ale unor indivizi/structuri, ca răspuns la o nevoie socială specifică, tranzitorie – Antreprenariat Social, Inovație socială

Definirea întreprinderilor sociale

- Principalele caracteristici ale întreprinderilor sociale
    - i. Dimensiunea economică
    - ii. Dimensiunea socială
    - iii. Structuri de proprietate și guvernare
-

Dimensiunea economică

- Producție constantă de bunuri și servicii
  - Grad ridicat de autonomie și, în consecință:
    - ✓ Nivel semnificativ de risc economic
    - ✓ Folosirea unor factori de producție costisitori (capital, forță de muncă, infrastructură)
-

Dimensiunea socială

- Un scop social explicit de a aduce beneficii comunității sau unui anumit grup de persoane (scop social definit în statut)
  - Servicii și/sau produse care au un caracter de interes general
-

Structuri de proprietate și guvernanță

- ❑ Natura colectivă a întreprinderii
  - ❑ Implicarea factorilor interesați (membri și organele de conducere)
  - ❑ Obligativitate distribuției non-profit (totală sau parțială), care împiedică membrii să își împartă profitul
-

Abordarea propusă

- Subliniază contribuția pe care întreprinderile sociale, ca forme specifice de întreprinderi, o aduc:
    - ✓ Furnizării de servicii de interes general
    - ✓ Dezvoltării economice

  - Limitează confuzia cu Responsabilitatea Socială Corporatistă și alte forme de responsabilitate socială

  - Are un caracter “revoluționar”, adresându-se conceptelor convenționale de întreprindere și antreprenor
-

Puncte tari ale definiției propuse

- Relevanța întreprinderilor sociale pentru dezvoltarea economică reiese din:

1. Tipul de activități realizate

- Abordarea nevoilor întregii comunități
  - Emfază pe interesul general, deseori neluat în seamă de alte instituții
-

Puncte tari ale definiției propuse

---

2. Sustenabilitate

- Furnizarea unor servicii de interes general organizate și gestionate într-o manieră antreprenorială
  - Limitări privind activitățile sau sectoarele eligibile (de exemplu: Italia, Marea Britanie)
  - Mobilizarea unei multitudini de resurse
  - Restricțiile referitoare la redistribuirea profitului asigură urmărirea atingerii obiectivelor privind bunăstarea și dezvoltarea
-

Puncte tari ale definiției propuse

---

3. Dimensiunea colectivă a întreprinderii

- ❑ Reduce probabilitatea unor comportamente individuale oportuniste
  - ❑ Asigură supraviețuirea întreprinderii, necondiționată de implicarea membrilor fondatori
  - ❑ Crește participarea în rândul anumitor factori interesați
-

II. Impactul întreprinderilor sociale asupra dezvoltării socio-economice

---

- Servicii de interes general complementare (servicii sociale, electricitate, gaz, asigurarea de apă potabilă, etc.) pe care agențiile publice și întreprinderile care urmăresc obținerea de profit nu le asigură
    - ✓ Experițe relevante din anumite state în curs de dezvoltare (cooperative care garantează accesul la infrastructură și utilități)
    - ✓ Experițe din statele Commonwealth: servicii de bază furnizate eficient prin auto-organizarea și responsabilizarea cetățenilor interesați
-

II. Impactul întreprinderilor sociale asupra dezvoltării socio-economice

---

- Generarea de noi locuri de muncă în domeniile lor de activitate
  - Integrarea pe piața muncii a indivizilor defavorizați, în cazul anumitor întreprinderi sociale
  - Dezvoltarea de noi forme de organizare a muncii
-

II. Impactul întreprinderilor sociale asupra dezvoltării socio-economice

---

- Contribuie la folosirea și alocarea resurselor locale într-o manieră echilibrată, în beneficiul comunității
  - “Internalizarea” creșterii economice în avantajul întregii comunități
    - ✓ Dimensiunea comunitară permite adaptarea la contextele și resursele locale
-

II. Impactul întreprinderilor sociale asupra dezvoltării socio-economice

---

- Contribuie la creșterea coeziunii sociale și la acumularea de capital social
    - ✓ Furnizează bunuri/servicii care sunt caracterizate de un puternic potențial social
    - ✓ Adoptă structuri instituționale inclusive și participative
-

II. Impactul întreprinderilor sociale asupra dezvoltării socio-economice

---

- Susțin instituționalizarea activităților informale din economia de tip “underground”
    - ✓ Anumite inițiative de tipul întreprinderilor sociale iau naștere într-o manieră informală
    - ✓ Instituționalizarea oferă indivizilor posibilitatea de a-și derula activitatea în legalitate
-

III. Dinamica dezvoltării întreprinderilor sociale și evoluția legislativă

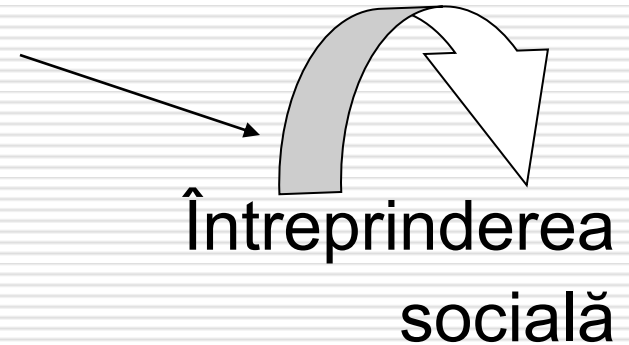
□ **Întreprinderea Socială în Europa**

- Până în anii 1970, un cadru instituțional cu doi poli (stat și piață) funcționa eficient
  - Crizele statului bunăstării și dificultățile întâmpinate în procesul de privatizare
  - Un nou imbold pentru societatea civilă, prin dezvoltarea inițiativelor de voluntariat
  - Tendințe diferite în Europa
-

Contextul socio-economic

Asociații/Fundații implicate din ce în ce mai mult în furnizarea de servicii

Cooperative implicate în furnizarea de servicii de interes general pentru non-membri

---

Domenii de activitate

- Servicii sociale
  - Integrare pe piața muncii
  - Noi domenii de interes pentru comunitate (ex. dezvoltare locală, servicii culturale, etc.)
-

Dinamica dezvoltării întreprinderilor sociale

- Pornind de la definiția propusă, putem identifica trei stagii ale dezvoltării întreprinderilor sociale
    - ✓ Pionierat
    - ✓ Instituționalizare
    - ✓ Diferențiere
-

Dinamica dezvoltării întreprinderilor sociale

□ Stagiul de pionierat

- ✓ Emergența de jos în sus a inițiativelor de tipul întreprinderilor sociale
  - ✓ Fără recunoaștere legală
  - ✓ Funcționare în ciuda lipsei unor cadre instituționale și legale favorabile
  - ✓ Lipsa unor organizații de tip umbrelă
  - ✓ Libertate organizațională
  - ✓ Grad mare de inovație
  - ✓ Funcționare pe bază de voluntariat
  - ✓ Fază specifică statelor cu slabe sisteme ale bunăstării
-

Dinamica dezvoltării întreprinderilor sociale

Stagiul instituțional

- ✓ În statele unde întreprinderile sociale
    - Au fost recunoscute
    - Sunt conectate la procesul de elaborare și implementare a politicilor publice
  - ✓ Grad scăzut de libertate
  - ✓ Funcționează și cu personal specializat plătit
  - ✓ Risc maxim de confundare cu alte structuri similare
-

Dinamica dezvoltării întreprinderilor sociale

□ Stagiul de diferențiere

- ✓ Întreprinderile sociale sunt bine consolidate și organizate
  - ✓ Tendință de expansiune în noi domenii de activitate (dacă nu există limitări cu privire la sectoarele de activitate)
  - ✓ Expansiunea vizează alte sectoare decât serviciile sociale și integrarea pe piața muncii (de ex.: mediu, cultură, servicii, locuințe sociale)
-

Evoluție legală

Instituționalizarea întreprinderilor sociale în EU15

Forme legale preexistente

- ✓ asociație
- ✓ cooperativă

Cadrul legal pentru întreprinderile sociale

- ✓ *Adaptare* a legislației existente (ex.: cooperativele sociale)
  - ✓ *Adoptarea* de noi legi care să răspundă cerințelor întreprinderilor sociale
-

Adaptarea legislației existente

	Formă legală	Activități	Tip de guvernare
Italia	Cooperativă socială	Servicii sociale (Cooperative de tip A) Integrare pe piața muncii (Cooperative de tip B)	Structură participativă de tip multi-stakeholder
Portugalia	Cooperativă de inserție	Servicii sociale și integrare pe piața muncii	Nu vizează participarea la luarea deciziilor
Franța	Societate cooperativă de interes colectiv	Producere de bunuri și servicii de interes colectiv	Apartenență de tip multi-stakeholder
Polonia	Cooperativă socială	Integrare pe piața muncii	Structură participativă cu un singur tip de stakeholder

Adoptarea de legi specifice

- Extinderea activităților și a formelor legale acceptate
    - ✓ Tendință care apare pentru prima dată în Belgia – *Societate cu finalitate socială*, 1995
    - ✓ Italia – Legea 155/2006 și Decretele din 2007 introduc definiția Întreprinderii Sociale în legislația italiană
    - ✓ Marea Britanie – Reglementările pentru Companiile de Interes Comunitar (2005)
    - ✓ Slovenia – Legea Antreprenoriatului Social, martie 2011
-

